

NİMETE ŞÜKÜR GEREKİR*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh, alâ külli hâlin ve fî külli hîn., Kemâ yenbağî licelâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-sıdkı ve'l-vefâ...

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesiran tayyiben mubareken fihi âlâ külli hâlin ve fi-külli hîn... Hamden kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtu ve'sselâmu alâ hayri halkihî seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِذَا قَالَتِ الْمَرْأَةُ لِرِزْوَجِهَا مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

قَطُّ فَقَدْ حَبَطَ عَمَلُهَا

(عد. كر. عن عائشة)

RE. 57/1 (*İzâ kâleti'l-mer'etü li-zevcihâ: Mâ raeytü minke hayren kattu! Fekad habeta amelühâ.*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Çok değerli ve sevgili kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin her türlü ihsan ve ikrâmları dünyada ve ahirette üzerinize olsun... Allah iki cihanda cümlelerinizi muradlarınıza erdirip bahtiyar eylesin...

Peygamberimiz, Efendimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir demet okuyup anlatacağız, dinleyeceğiz, teallüm, tefekkür ve tefeyyüz edeceğiz.

Bu hadîs-i şerîflere başlamadan önce, evvelâ ve hâsseten Peygamber Efendimiz'in ruh-i pâkine hediye olsun diye, sonra onun mübarek âlinin, ashâbının, etbâının, ahbabının ruhlarına ayrı ayrı hediye olsun diye; onların içinden hâsseten sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin, Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Mürtezâ'dan müteselsilen Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar turuku aliyyelerimiz silsilelerinden güzerân eylemiş olan sâdât u meşâyihimizin, esâtizemizin, müşidlerimiz ruhlarına hediye olsun diye;

Bu kitabı yazan Gümüşhaneli Hocamız'ın ruhuna ve bu kitabın içindeki hadîs-i şerîfleri nakil ve rivayet etmiş olan râvilerin ruhlarına hediye

olsun diye;

Şu beldeyi fethetmiş olan Fatih Sultan Muhammed Han'ın ve mübarek ordusu mensuplarının ruhlarına hediye olsun diye; bu beldeyi fethetmek, Efendimiz'in müjdesine mazhar olmak için daha önceleri nice nice seferler yapılmış, o seferlerde buraya gelmiş ve vefat etmiş olan Ebû Eyyûb el-Ensârî Efendimiz ve sâir sahâbe-i kirâmın ve bu beldede adını bildiğimiz bilmediğimiz Allah'ın ne kadar enbiyâullah ve evliyâullah kulları varsa onların ruhlarına hediye olsun diye;

Uzaktardan yakınlardan bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere bu camiye gelip toplanmış olan siz kardeşlerimizin de ahirete göçmüş olan bütün anne, baba, dede, nine, ecdâd, ceddâd, akrabâ u taallukât, ahabâ u yârân, arkadaş ve evlat ve zürriyetlerinin ruhlarına ayrı ayrı hediye olsun, ruhları şâd olsun, makamları yücelsin, kabirleri nur dolsun, Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi de onları da iki cihanın hayırlarına erdiresin, cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin diye bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım, böylece dersimize hayırlı bir başlangıçla başlayalım!

.....

a. Amellerin Boşa Gitmesi

Okuduğumuz hadîs-i şerîfler Râmûzü'l-Ehâdîs isimli hadis kitabımızın 57. sayfasının başından, birinci hadîs-i şerîften başlıyor.

Birinci hadîs-i şerîfi Peygamber SAS Efendimiz'den Hz. Âişe Validemiz rivayet

etmiş. Yani bir hanım. Peygamber Efendimiz'in zevcesi, bizim validemiz. Mü'minlerin annesi. Bir kadının söylemiş olması, meâlini okuduğum zaman, açıkladığım zaman ne kadar önemli, onu anlayacaksınız. Erkek rivayet etmiş olsaydı başka olurdu; ama kadın rivayet etmiş. Kıymetini anlayacaksınız.

Peygamber SAS Efendimiz ne buyurmuş:¹

إِذَا قَالَتِ الْمَرْأَةُ لِرِزْوَجِهَا مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا
قَطُّ فَقَدْ حَبَطَ عَمَلُهَا

(عد. كر. عن عائشة)

RE. 57/1 (*İzâ kâleti'l-mer'etü li-zevcihâ: Mâ raeytü minke hayren kattu! Fekad habeta amelühâ.*)

(*İzâ kâleti'l-mer'etü li-zevcihâ*) “Kadın kocasına derse ki: (*Mâ raeytü minke hayren kattu!*) ‘Be herif! Ben senden hiç hayır görmedim! Senden asla, kat’a hiçbir hayır görmedim!’ derse... (*Fekad habeta amelühâ*) veya (*hubita amelühâ*) amelleri heba olmuş olur. Amellerini iptal etmiş olur. Yaptığı hayrât u hasenâtı sildirmiş, yok etmiş olur.”

Çünkü haksız... Haksız bir söz söylemiş olduğundan böyle bir cezaya uğrar. Zordur, gerçekten zor. Baba olarak insan evlâdını hayırlı bir kimseyle evlendirmek istiyor. Erkekse gelin arıyor, hayırlı bir kimse bulmaya çalışıyor.

¹ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVII, s.84; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.167; Hz. Aişe RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.III, s.401, no:2449.

Evlâdı kız ise daha zor. Bekleyecek, birisi gelip isteyecek. İsteyen iyi mi, kötü mü, namazlı mı, niyazlı mı, hayırlı mı, şerli mi? Ne cins bir adam? Tahkik edecek. Neticede bir karar veriliyor. İnsan gül gibi kızını götürüp birisine veriyor. Veyahut çok iyi yetiştirdiği evlâdını gidiyor, bir kızla evlendiriyor, ona bir yuva kurdurtuyor. Çok mühim bir olay.

Bazen seçim yanlış oluyor. Ve taraflar kan kusuyor, pişman oluyorlar. Çok yanlış oluyor. Kızın gençliği heba olup gidiyor. Adam hayırsız çıkıyor, kız mahvoluyor. Anne baba çaresiz, gitsin damadı öldürsün mü? Öldüremez. Bağırrsa, çağırrsa elin herifi söz dinlemiyor. Kızı dövüyor, sövüyor, kafasını duvara vuruyor, burnunu kanatıyor, çürük içinde bırakıyor... Eve gelmiyor, helal kazanmıyor, çoluk çocuğuna bakmıyor... Yani bir büyük bela oluyor.

Allah öyle durumlara düşürmesin...

Ya da bir gelin alıyor; yaka silkiyor, perişan oluyor. Eve bağlı değil, ev hanımlığı yapmaz, şımarık, şaşırık, sapıtık olabiliyor. Sabahleyin süslenip, taranıp, çıkıp, kalkıp gidiyor. Başka kadın arkadaşlarla arabalarla lokantalara gidiyorlar, keyifler yapıyorlar, günler tertipliyorlar, eğleniyorlar ve saire... Adam para kazanacak da karıların keyiflerinin masraflarını karşılayacak diye helâk oluyor, mahvoluyor. Dünya ötekilerin umurunda değil. Bir elinde tarak, bir elinde ayna, umurunda mı dünya... Yani bazen kadın haksız oluyor.

Meselâ. ben en kötü misallerden bir tane

hatırlıyorum. Bir yerin müdürüydü, benim bildiğim. Karısı namuslu bir insan da değildi. Bir başka yerde çalışıyordu, benim tanıdığım bir yerde... Kadın kocasına bağlı değil. Kocasını biliyor, bir şey yapamıyor. Rızası değil ama ele avuca sığmaz bir karı, Allah'ın belâsı... Namusuna bile gevşek... Ne kadar fena! Çok zor... Boşanmak istiyorsun, mahkemelerde sürünüyorsun. Kadın "boşanmam" diyor, başka yere gidiyor, bildiği gibi yaşıyor, parayı senden alıyor, nafakayı senden alıyor... Çok büyük cezalar, belâlar olabiliyor.

Tabii yine dua ediyoruz: Allah erkek yavrularımıza hayırlı gelinler nasip etsin. Gül gibi kız çocuklarımıza da hayırlı damatlar, dindar, müslüman, mütedeyyin kimseler ihsan etsin...

Çok mühim!

Sadece onlar değil, biz de kahroluyoruz. Biz de mahvoluyoruz, cemiyet de mahvoluyor. Çocuklar da mahvoluyor. Üç tane çocuk var, ayrılıyor. Hadi, çocuklar da perişan oluyor.

Bir de bunun dışında evde anlayışsızlıklar, geçimsizlikler ve saire oluyor. Bu maalesef dindar ailelerde de oluyor. Kadın dindar, adam dindar; ama geçinemiyorlar, birbirleriyle uyum sağlanamıyor. Mahkemeye düşüyorlar. Veya evleri zehir zemberek, zindan, yedikleri zehir oluyor. Böyle durumlar da oluyor. Bu gibi durumlar bazen kadından kaynaklanıyor, bazen erkekten kaynaklanıyor.

Tabii karı ile kocanın işine de akıl sır ermiyor.

Çünkü her şeyi sana söyleyemez ki... Ailenin mahremiyeti var. Adam “hık” diyor, “mık” diyor, bir şey söylemiyor, içinde saklıyor ama ne yapsın?.. Veya kadın bir şey söyleyecek, söyleyemiyor. Karşı tarafa nasıl anlatsın; utanıyor. Herifin yaptığı şeyler yanlış, anasına babasına bir şey diyemiyor.

“—Nasılsın kızım? Mutlu musun, mes’ud musun?”
“—El-hamdü lillâh!” diyor.

Ama seziyorsun ki bir şeyler var. Belli olmuyor.

Onun için, arkadaşlarla bazen konuşuyoruz, ben diyorum ki;

“—Bir evlilik okulu açalım. Bir evlilik, aile mektebi açalım. Evlenen insanlara, evlenmiş insanlara veya evlenecek insanlara; ‘Bak, Allah’ın kadına emri şu, şu, şu; erkeğe emri şu, şu, şu...’ sıralayıp söyleyelim. Âyetleri bildirelim, hadisleri bildirelim.”

Kadın;

“—Ben hürüm, istediğimi yapabilirim.” diyor.

Öyle değil. Kimse hür değil. Her şeyi yapabiliyor musun?

Trafik cezası var, kanun var, nizam var, yasak var, belediyenin şusu var, busu var... Herkese öyle hürriyet yok.

Bunun hakçasını bir öğretmek lazım. Bir de itidale davet etmek lazım. “Haksızlık etme!” demek lazım.

Şimdi bu hadîs-i şerîfte bir misal karşımıza çıkıyor. Umumiyetle bu laflar çok olur. Karı koca

arasında geçim yoksa, dırdır varsa, geçimsizlik, münakaşa varsa, o zaman birbirlerine ağızlarına geleni söyleyebiliyorlar, maalesef... Ve kadın tarafından söylenen sözlerden birisi de bu oluyor:

“—Zaten senin yanına geldiğim zamandan beri bir hayır mı gördüm? Hiç hayır görmedim!”

İlk günler böyle mi idi?

El bebek, gül bebek, fistanlar, bilezikler, yüzükler... Hiç mi hayır görmedin bre insafsız! Yani azıcık bir hayır görmedin mi?

“—Hiç hayır görmedim! Ah babamın evi ne güzeldi...”

Babanın evinde kalsaydın o zaman... O zaman da “Evde kaldım!” diye ağlardın.

Yani haksızlık. Böyle olmayacak. Haddini, hakkını bilecek. “El hamdü lillâh!” diyecek, “Sağ ol!” diyecek.

“—Bizim için uğraşıyorsun. Sabahtan akşama gidiyorsun, çalışıyorsun. Biz evde oturuyoruz, el-hamdü lillâh... Sen güneşin altında veya çatır çatır soğuşun altında inliyorsun, terliyorsun. Elhamdü lillâh bize kazanç getiriyorsun. Allah razı olsun.” diyecek.

İyiliği bilecek. Yapılan iyiliğin farkını anlayacak. Evlenemeyen kızların evde nasıl sıkıntı çektiğini bilecek. Mutsuz insanların, kocası anlayışsız insanların neler çektiğini bilecek. Yani hâline şükredecek.

Tabii bunun gibi bazen kabahat erkek tarafında da olabilir. Onu da kabul ediyoruz. Burada

böyle bir misal var. Bir insan bir şeyi tenkit etsin; ama “Hiç hayır görmedim...” [demesin.] Veyahut diyor ki;

Şu dünyaya geldim geleli gülmedi bahtım...

Olur mu yahu?

Ya bak ay var, mehtap var, güneş var, deniz kenarı var, keyif var, safa var... Hiç bahtın gülmedi mi?

Güldü ama, “Gülmedi bahtım.” diyor. Hiç bahtı gülmemiş, hep şöyle olmuş, hep böyle olmuş... Böyle genellemeler doğru olmuyor. Nimeti inkâr etmek doğru değil. Nimet nimettir.

“—Şu hayattan hiç kâam almadım.”

Ne var?

“—Başım ağrıyor, midem sızlıyor.”

“—Yahu bütün ömrün boyunca başın mı ağrıdı be adam veya be kadın?”

Yok. İki gün başı ağrımış, “Bu hayattan hiç kâam almadım.” diyor. Hoppala, bütün o nimetlerin hepsini siliyor. 40 gün sıhhat içinde yaşıyor, 41. gün soğuk alıyor, öksürük oluyor, hasta yatıyor; şikâyet, yaka silkiyor... Toptan bütün nimetleri inkâr ediyor.

Nimeti inkâr etmek iyi değil, Allah’ın sevmediği bir şey. Nimetin kadrini bilmek lazım. Şükürünü bilmek lazım. Teşekkür etmek lazım. Hamd etmek lazım. Eğer nimeti Allah doğrudan doğruya sana vermişse;

“—Hamd olsun yâ Rabbi! Çok şükür yâ Rabbi!” demek lazım.

Birisi vasıtasıyla vermişse; kocan vasıtasıyla, çocuğun vasıtasıyla, komşun vasıtasıyla... Komşun bir tabak bir şey getirmiş, vermeyebilirdi; “Çok şükür, el-hamdü lillâh!” demek lazım.

İyiliği anlamak lazım. İyiliğe şükretmek lazım! Hatta kitaplarda okuduk, şerhlerde geçiyor: Adamın birisi; “—Ben sana şükretmem, Allah’a şükrederim.” demiş. O da doğru değil. Çünkü bir hayrın sana gelmesinde Allah birisini vasıta etmişse, ona da şükretmek lazım. Çünkü onu da sana vasıta eden Allah. Onun da bu hayırda bir hissesi var, Allah nasip etmiş. Onun için, hadis-i şerifte buyrulmuş ki:²

مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ

(حم. ت. حسن وابن جرير في تهذيبه عن أبي سعيد ابن جرير عن أبي هريرة طب عن جرير)

² Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.211, no:1878; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.32, no:11298; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.IV, s.51, Ebû Ya’lâ *Müsned*, c.II, s.365, no:1122; Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.400, no:780; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VIII, s.331, no:13639; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.258, no:7495; Taberî, *Tehzîbü’l-Âsâr*, c.I, s.105, no:93; Ebû Hüreyre RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.II, s.356, no:2501; Cerir ibn-i Abdullah RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.278, no:18472; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VI, s.516, no:9119; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.239, no:377; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.V, s.392, no:9097; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.IX, s.51, no:441; Nu’man ibn-i Beşir RA’dan.

Ziyâü’l-Makdîsî, *el-Ehâdîsü’l-Muhtâre*, c.II, s.192, no:1420; Üsâme RA’dan.

Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.628, no:5962; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.266, no:6449, 6480; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.278, no:2613; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXI, s.408, no:23858.

(*Men lem yeşkürî'n-nâse lem yeşkürî'llâh*) “Kula şükretmesini bilmeyen, Rabbine, Allah’a hiç şükredemez.” İnsanlara yaptığı iyilikten dolayı şükrân-ı nimette bulunmasını, şükretmesini bilmezse bir insan, Allah’a hiç şükretmesini bilmez.

Kulun yaptığı iyiliği de bileceksin. Hediyesini anlayacaksın, jestini anlayacaksın, iyi niyetini kavrayacaksın, teşekkür edeceksin. Ona da teşekkür borçlu oluyoruz. Çevremizde bize bir yerden bir iyilik geliyorsa, birisi bize bir iyilik yapıyorsa, iyilik yapana da şükredeceğiz, Allah’a da şükredeceğiz. Her şeyi yaptırtan Allah, gönderten Allah; ama yapana da şükredeceğiz, teşekkür edeceğiz.

Haksızlık etmeyeceğiz. Toptan karalamaya gitmeyeceğiz. Bu hadîs-i şerîften onu anladık. Kadın da kocasını karalamaya gitmesin, erkek de... Siz de, biz de...

b. İbadeti Dinlenmiş Olarak Yapmak

İkinci hadîs-i şerîf:

Bu da Ebû Hüreyre RA’dan rivayet edilmiş. Ahmed ibn-i Hanbel’de ve daha başka kaynaklarda, İbn-i Mâce’de, Müslim’de olan bir hadis.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

³Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.194, no:1310; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.76, no:1116; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.278, no:1362; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.318, no:8214; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.16, no:4507; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.20, No:8044; Abdürrezzak, *Musannef*, c.II, s.499, no:4221; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.35, no:2222; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.III, s.32,

إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنَ اللَّيْلِ فَاسْتَعَجَمَ الْقُرْآنُ عَلَى
لِسَانِهِ فَلَمْ يَدْرِ مَا يَقُولُ فَلْيَنْصَرِفْ فَلْيَضْطَجِعْ

(عب. حم. م. د. ه. حب. عن أبي هريرة)

RE. 57/2 (*Izâ kâme ehadüküm mine'l-leyli, festa'ceme'l-kur'ânu alâ lisânihî, felem yed-ri mâ yekülü, fe'l-yensarif fe'l-yedtaci'*) Farz ibadetler var, bir de farz olmayan ama çok sevaplı ibadetler var. İnsan o sevaplı ibadetlere devam ettikçe Allah'a yakınlığı artar, kurbiyet hâsıl olur, Allah'a yakın kullardan olur. İşte o ibadetlere “nafile ibadetler” diyoruz. Bunların en sevaplılarından birisi de geceleyin kalkıp Kur'an okumak, namaz kılmaktır. Buna tehecüd deniliyor. İmsak kesilmezden önce uykunu bölebiliyor musun? Abdest alıp, kalkıp namaz kılabiliyor musun? Kur'an okuyabiliyor musun? Tesbih çekebiliyor musun? Dua edebiliyor musun? Çok kıymetli! Sevabı çok büyük! Hatta Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerîfinde buyurmuş ki:⁴

رَكَعَتَانِ مِنَ اللَّيْلِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

(*Rek'atâni mine'l-leyli hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ*)

no:848; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.612, no:2811; *Câmiü'l-Ehadîs*, c.III, s.406, no:2460.

⁴Lafız farkıyla: Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.455, no:5404; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.785, no:21405; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.145, no:12782.

“Geceleyin kılınan iki rekât namaz –teheccüd kastediliyor– dünyadan da, dünyanın içindeki her türlü zenginlikten de daha hayırlıdır.”

Çok sevabı var!

Hadîs-i şerîflerde bize bildirildiğine göre, geceleyin Allah CC göğün kapılarını açtırmış, kullarına seslenirmiş:

“–Yok mu benden af ve mağfiret isteyen? Haydi istesin, affedeceğim.” dermiş.

“–Yok mu benden bir dileği, isteği, talebi olan? Haydi istesin, vereceğim.” buyururmuş.

Ne vakte kadar? İmsak kesilinceye kadar Mevlâ kullarına böyle seslenirmiş.

Uyuyan ‘hor hor’ ‘hor hor’ vaktini geçiriyor; kalkıp ibadet eden, isteyen Allah’ın lütuflarına, ikrâmlarına mazhar oluyor.

Tamam, bu açıklamayı yaptık. “O zaman ben de geceleyin kalkayım, ibadet edeyim.” diye içimizde bir arzu da doğdu. Tamam, şimdi hadîs-i şerîfi açıklayalım:

(*İzâ kâme ehadüküm mine’l-leyli*) “Sizden biriniz geceleyin uykusunu bölüp ibadete kalkarsa; (*feṣta’ceme’l-kur’ânu alâ lisânihî*) ama Kur’an okumak diline dolanırsa, zor gelirse, ağır gelirse...”

Neden? Uykusu var, kafasını toparlayamadı, tam okuyamıyor. Yani dalıyor, gidiyor. Tam okuyamıyor. “Böyle zorlanırsa; Kur’an okumak, namaz kılmak zoruna giderse; (*felyensarif*) “Hadi, kalksın gitsin, (*felyadtaci*) yatağına uzansın, uyusun!”

Yarım yamalak, uykulu, şoursuz, anlamadan, keyfine, zevkine varmadan olmaz. Dinlen, öyle kalk. İbadetin keyifli olması lazım, zevkli olması lazım, tatlı olması lazım, ballı kaymaklı olması lazım.

Bu ne yapıyor? “*Semia’llahu li-men hamideh*” diyemiyor, dalıyor. Toparlıyor, kaçınıcı rekâttaydı, bilmiyor.

“—Hadi git, yatağına yat, uyu, dinlen! Böyle ibadet olmaz. İbadet zevkli olur, şevkli olur, istekli olur, dinlenmişken olur.”

Onun için ne yapmak lazım?

“—Gece ibadetini kaçırmak istemiyordum hocam. Pazar günü sen vaazda söyledin de ondan kalkıyorum.”

Tamam da, akşam erken yat, televizyon seyretme be adam! Televizyon seyretme, erken yat. Yatsıdan sonra hemen uyu.

Dinlenmiş olarak kalk.

Biz dün gece saat 3’e kadar ayaktaydık, 3 buçuğa yaklaştı, yattık. Sabahleyin cami sallanıyordu, dalgalanıyordu. Neden? Uyku uyumadık. Uyku olmayınca, dinlenmeyince tadı olmuyor.

Adam dinlenecek. Dinlenme zamanında dinlenecek, ibadet zamanında da ibadet yaparken yağlı, ballı, tatlı, hoş bir ibadet edecek.

Adam kaldırmış elini, diyor ki:

“—Yâ Rabbi! Dün geceki haller hürmetine bana şöyle nasip et, böyle nasip et!”

Dün gece ne oldu, hayrola?

Kim bilir tesbih çekerken ne tatlı şeylerle karşılaştı, ne iltifatlara erdi de onun için öyle diyor.

Geceleyin herkes uyumuş, hiç gösteriş bahis konusu değil, riya yok, şöhret âfeti yok, “Kimse beni görecek.” diye çekinme yok, utanma yok, sıkılma yok... Odanda kalkmışsın, Allahu ekber, uykun alınmış, gözlerin pırıl pırıl, dinlenmişsin, zihnin berrak... *Allahu ekber, Sübhanallah* dediğin zaman, rükûya vardığın zaman zevkine varıyorsun. İbadet böyle olacak. Tatlı olacak. Dinlenmiş olacaksın.

“—Uykun varsa uyu, dinlen, ondan sonra ibadeti yap.” demek bu. Dinimiz böyle; zorluklu, meşakkatli değil. Her şey tatlı olacak.

Tabii bunun için de dirayetli olacağız, plan uygulayacağız. Günlük yaşantımızın, hayatımızın planı olacak.

Plan neye göre ayarlanacak?

Bir kere genel beş vakte göre ayarlanacak. O beş vakitte namaz vakitlerine mümkün oldukça randevu, çalışma ve saire koymayacaksın.

“—Öğlen ezanı okundu mu camiye geleceğim, tatlı tatlı öğlen namazımı kılacağım. İkinci namazı okundu mu camiye geleceğim, tatlı tatlı, huzurlu huzurlu, tesbihlerden çalmadan, rükûdan, secdeden kırpıştırmadan namazı kılacağım. Akşamı kılacağım, yatsıyı kılacağım. Sabahleyin geleceğim, ferah ferah oturacağım, sabah namazımı kılacağım. Hatmi dinleyeceğim. Evrâd-ı Şerîfe’yi okuyacağım. Güneş doğacak, ben işrak vaktine yetişeceğim, işrak namazı

kılacağım; bir hac, umre sevabı alacağım. Tadını çıkartacağım.”

Bu program, bir kere ana noktalar bunlar.

Ondan sonra işrak namazından sonra öğleye kadar şu arada boşluk var. Öğlenle ikindi arasında şu kadar boşluk var. İkindi ile akşam arasında şu kadar boşluk var. Oraları nasıl istersen doldur. Ama ibadetleri mutlaka yapma esasına göre yap. Bir insan ibadetleri çiğneyip geçme, atlatma, yapamama esasına göre program yaparsa yazık eder, yanlış iş yapmış olur.

Şimdi umumiyetle hayatımızın programları ibadetleri çiğneme, öğütme, canına okuma, cıvı-cıvıyı vıcığını çıkartma esasına göre. Öğleyin camiye gelemez, ikindi gelemez, sabah gelemez, akşam gelemez, yatsı gelemez... Neden?

Şu işi varmış, bu memuriyeti varmış vs. vs...

Ayarlasaydın be adam! Senin ilk vazifen Allah'a güzel kulluk etmek. Camiye geliyor, aklı işte, pabucunu kaptığı gibi kaçıyor, duasını etmiyor ve saire... Bunlar yanlış planlamalar. İbadetlerimize göre planlayacağız.

Gecemizi nasıl planlayacağız?

Hemen dinlenip bu güzel vakitleri kaçırmama esasına göre planlayacağız. Yatsıdan sonra gevezelik yok. Vakit harcamak yok.

“—Hocam işte televizyonda filanca programı seyredeyim de, futbol maçına bakayım da, Muhammed Ali'nin boksunu seyredeyim de...”

Alimallah sabah namazını bile kaçırırsın! “Onu

seyredeyim.” dersin, uykun gelir, sabahleyin saat başında zıngır zıngır çalar, ona bir basarsın, ondan sonra uyur kalırsın.

Neden?

Geç yattın, kalkamadın. Programımızı ibadetlere göre yapalım.

c. Gece Namazına Kalkan Dişlerini Misvaklasın!

Üçüncü hadîs-i şerîf:

Bu hadîs-i şerîf Câbir RA’dan rivayet edilmiş. Hani “Gece ibadeti sevap.” dedik, şimdi yine o konuyla ilgili bir hadis geldi.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فَلْيَسْتَكْ فَإِنَّ
أَحَدَكُمْ إِذَا قرَأَ فِي صَلَاتِهِ وَضَعَ مَلِكٌ فَاهُ عَلَى فِيهِ
وَلَا يَخْرُجُ مِنْ فِيهِ شَيْءٌ إِلَّا دَخَلَ فَمَ الْمَلِكِ

(هـب. والديلمى ض. عن جابر)

RE. 57/3 (*İzâ kàme ehadüküm yusallî mine’l-leyli, fe’l-yestek, feinne ehadeküm izâ karaa fî salâtihi, vadaa melekün fâhu alâ fîhi, ve lâ yahrucu min fîhi şey’ün illâ dehafe feme’l-meleki.*)

(İzâ kàme ehadüküm yusallî mine’l-leyli)

⁵ Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.381, no:2117; Temmâm, *Fevâid*, c.I, s.367, no:935; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IX, s.313, no:26178; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.III, s.409, no:2470.

“Sizden biriniz namaz kılmak için geceleyin uykusundan kalkarsa...”

Geceleyin kalktı. Bilin bakalım, ne yapacak? Peygamber Efendimiz, (*felyestek*) diyor. Ne demek? “Dişlerini temizlesin, misvaklasın!” demek. Ağzı tertemiz olacak.

Bu ne zaman söylenmiş? 1400 yıl önce söylenmiş.

Diş macunu yok, diş fırçası yok, kimsenin temizlikten haberi yok; temizliğin büyüklerinden haberi yok ki küçük, böyle ağız temizlemekten haberi olsun. İslâm gelmiş, vücut temizliğini getirmiş. Günde beş defa eli, ayağı, yüzü yıkamayı getirmiş. Ağzı, burnu temizlemeyi getirmiş. Gusül abdestini getirmiş. Koltuk altları kollarını, kasık kollarını kazımayı getirmiş. Her türlü temizliği getirmiş. Ter yok, pislik yok, koku yok, çirkinlik yok.

Ne zaman, nerede? Çölde; medeniyetin, suyun, imkânların çok az olduğu yerde Rasûlüllah Efendimiz gelmiş, iki cihan güneşi, temizliğin her çeşidini getirmiş.

Nasıl olacak? Ağzı pırıl pırıl olacak. Ağzı kokmayacak. Dişleri sarı olmayacak, inci tanesi gibi olacak. Ağzı mis gibi kokacak, çirkin kokmayacak.

Bazen belki rastlamışsınızdır, birisi sizinle konuşmaya geliyor, “Üfff...” başınızı bu tarafa çevirmek istiyorsunuz.

Neden? Ağzı müthiş çirkin kokuyor. Ya sigaradan çirkin kokuyor, ya da ağız kokuyor işte, ne bileyim... Çirkin kokuyor. Yanında

durmak istemezsiniz. Ya da taharetlenmiyor ve saire yapmıyor; başka yerlerinden başka çirkin kokular geliyor.

İslâm böyle değil. Ağzı bile pırıl pırıl olacak.

“Sizden biriniz geceleyin namaz kılmaya kalktığı zaman misvak kullansın, çünkü...” diyor Efendimiz, izahını yapıyor:

(*Feinne ehadeküm izâ karaa fî salâtihi*) “Sizden biriniz namazında Kur’an okumaya, kıraate başladığı zaman...” ‘Allahu ekber!’ dedi, teheccüd namazına durdu, okumaya başladı. (*Vadaa melekün fâhu alâ fîhi*) Bir melek ağzını geceleyin teheccüde kalkan, Kur’an okuyan kişinin ağzına koyar.”

Biz bunu talebelerimize bilmece diye sorarız, (*Fîhi*) ne demek diye. Şaşırırsınlar diye. Lastikli bir kelime bu.

(*Ve lâ yahrucu min fîhi şey’ün illâ dehale feme’l-meleki*) “Kendi ağzından Kur’an kıraati olarak ne telaffuz etmişse, ne kelime çıkarsa meleğin ağzına gider.”

Yani ne demek?

“—Ağız pis olursa, kokulu olursa melek rahatsız olacak.” demek. Meleği taciz etme. Ondan çok hayırlar olacak. Sen Kur’an okudukça o melek sana hayran... O bakımdan, temiz olacak.

Efendimiz’in yanında misvakı dururdu. Yattığı yerde, yastığının, yatağının yanında misvakı dururdu. Kalktı mı, uykudan uyandı mı hemen misvaklanırdı.

Bakıyoruz, Arabistan’a gittiğimiz zaman,

misvak çok yaygın. Hepsinin cebinde misvakı var, elinde misvakı var. Birbirlerine misvak ikram ediyorlar. “Buyur, buyur, buyur...” İşte sünnet bu.

Şimdi filanca dergâha gidiliyormuş, gidenlere sigara ikram ediyorlarmış. Olur mu?

Sigara hem sıhhate zararlı, hem ağızda pis koku meydana getiriyor. Yapacaksan misvak ikram et. Herkes ağızını temizlesin.

Alimler, diş tabipleri; “Misvakın içinde ağızın mikroplarını öldüren, çürümeyi engelleyen maddeler var, diş etleri hastalıklarını engelleyen antiseptik maddeler var.” diyor. O bakımdan misvaklanacak.

Ben Suud’da, gittiğim yerde misvak kullanan insanlara bakıyorum; dişleri harika, pırıl pırıl. Bizim dişlerimize bakıyorum, öyle değil.

“—Hocam diş macunu kullansak olur mu?”

Doktorlar dün söyledi. Diş macununu çok az kullanmak lazım. Hiçbirisi standartlara uygun yapılmıyor diye diş tabipleri odasının toplantısı yapılmış, ilmî konuşmalar yapılmış. Diş macunlarının standartlara, kanunun istediği şartlara uygun olmadığı ve dişleri bozduğu, tahrip ettiği konuşulmuş.

“—Kullanılmamalı veya kullanılacaksa mercimek kadar üstüne azıcık konulmalı.” diye öyle tavsiye edilmiş. Öyle misvaklanılsın.

Tabii asıl ne olması lazım?

Mesela karbonat çok güzel. Karbonat, yani beyaz, tuz gibi bir toz var ya, karbonat diyoruz.

Hem midesine gitse de insanın midesinin asidini söndürür, orası da faydalı. Karbonata batırıp da diş fırçalamak daha iyi. Hem ucuz... Her zaman söylediğim gibi, televizyonda bir sıktırtıyor; dalgalı diş macunu... O kadar çok olmayacak zaten... “Mercimek kadar yeter.” diyorlar. “İçinde dişlere, sağlığa zararlı maddeler var.” diyorlar.

Onun için, biz kolay tarafını söyleyelim; fırçanızı tuz veya karbonata banarsınız.

Fırçanızın domuz kılı olmamasına da dikkat edin. Domuz kılı oluyor. Avrupalılar sert diye Çin’den domuz kılı getiriyorlar, diş fırçalarını domuz kılı ile yapıyorlar. Bizimkiler de oradan alıyor. Dikkat edin, kıl olmasın. Çünkü kıl, o hayvanın kılı oluyor. Sentetik olsun, kimyasal şekilde yapılmış olsun.

Tabiî kıldan olursa, tabiî kılın içinde bir damar varmış, o damarın içine mikrop girip yerleştiği için kıl fırça yaygın kanaatin aksine zararlıymış. Sentetik fırçayla dişlerinizi fırçalayacaksanız fırçalayın. Ya da misvak kullanın.

Efendimiz misvakı çok kullanırdı. Üçüncü hadîs-i şerîf de bu.

d. Toplantıda Yer Meselesi

Dördüncü hadîs-i şerîf.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

إِذَا قَامَ الرَّجُلُ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ فَهُوَ
أَحَقُّ بِهِ

(حم. خد. د. ه. عن أبي هريرة حم. عن وهب بن حذيفة)

RE. 57/4 (*İzâ kâme'r-raculü min meclisihî, sümme racea ileyhi, fehüve ehakku bihî.*)

(*İzâ kâme'r-raculü min meclisihî*) “Bir adam bir toplantıda oturduğu yerden kalkar, bir yere giderse...” Hani abdest alacak oluyor, lavaboya gitmesi gerekiyor, elini yıkaması gerekiyor. Kalktı salondan, gitti, geldi...

(*Sümme racea ileyhi*) “Sonra yerine geri dönerse, (*fehüve ehakku bihî*) o yere oturmaya o herkesten daha fazla layıktır.”

Çünkü onun yeriydi. Gitti, işi vardı, geldi. İşini tamamladı, geldi demek oluyor.

Suud’da, Hicaz’a gittiğimiz zaman görüyoruz; takkesini çıkartıyor, oraya bırakıyor veya

⁶Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.447, no:9773; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.246, no:626; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.III, s.285, no:1085; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.I, s.314, no:642; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.231; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.151, no:11619; Ebû Hüreyre RA’dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.409, no:2675; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXI, s.126, no:6754; İbn-i Hacer, *el-İsabe*, c.VI, s.622, no:9162; Vehb ibn-i Huzeyfe RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.139, no:25398; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.411, no:2475.

misvakını bırakıyor, gidiyor. Su içecek, Zemzem içecek veya bir şey yapacak, gelecek... Herkes de biliyor ki; “Tamam, orası onun yeridir.” Doğru. Efendimiz böyle buyurmuş. Adaletli, yani kendi yerini kaybetmiyor, yeri kalıyor.

e. Namazda Gözlerinizi Yummayın!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

إِذَا قَامَ الرَّجُلُ إِلَى الصَّلَاةِ فَلَا يُغْمِضُ عَيْنَيْهِ

(عد. طب عن ابن عباس)

RE. 57/5 (*İzâ kâme'r-raculü ile's-salâti, felâ yugammis ayneyhi*) “Adam, kişi namaza kalkarsa, namazda gözlerini yummasın!”

Efendimiz hadîs-i şerîfte böyle buyuruyor. *Allahu ekber* dedi, namaza durdu; gözleri yumulu olmasın. Gözleri kapalı olmasın. Efendimiz yasaklamış.

Ben hatırlıyorum: Bizim fakülteden profesör bazı kimseler vardı, namazda gözünü kapatırdı. Olmaz.

Neden olmaz?

Gözünü kapattın mı hayallere dalarsın. Gözünün önüne bazı hayaller gelir. Halbuki sen namazda Allah'ın huzurundasın. Mekândan münezze

⁷ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.34, no:10956; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.356, no:2218; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.305, no:1205; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.237, no:2450; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.364; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.43, no:167; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.515, no:20027; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.44, no:2549.

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ

(الشورى: ١١)

(*Leyse kemislihî şey'ün*) [O'nun benzeri hiçbir şey yoktur.] (Şûrâ, 42/11)

Hiç kendisi gibi bir şey olmayan, emsâli olmayan, hiçbir şeyin kendisine benzemediği Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzurundasın.

Eğer ille bir şey düşünmek istiyorsan, Kâbe-i Müşerrefe'yi karşında görüyor gibi düşünürsün:

“—Şimdi ben tam Kâbe'nin karşısındayım. Altın oluğu görüyorum. Allahu ekber...”

Tamam, olur. Kâbe'yi karşında düşünebilirsin.

Ama göz kapamak olmaz. Allah'ın huzurunda olduğunu bileceksin, gözün açık olacak. Şuurlu olacaksın. Kendini salıvermeyeceksin. Ciddi olacaksın. Namazda göz kapatmak mekruhtur. Doğru değildir.

Bu hadîs-i şerîfi de geçiyoruz.

f. Başkasına Ait Havluyu Kullanma!

Bu da Ebû Bekre RA'dan rivayet edilmiş. Beyhakî ve Tayâlisî'de var. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁸

إِذَا قَامَ لَكَ رَجُلٌ مِنْ مَجْلِسِهِ فَلَا تَجْلِسُ فِيهِ وَلَا

⁸ Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.233, no:5693; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.117, no:871; Mizzî. *Tehzîbü'l-Cemâl*, c.XXXIV, s.33, no:7479; Ebû Bekre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.142, no:25421; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.413, no:2480.

تَمْسَحُ يَدَكَ بِثَوْبٍ مَنْ لَا تَمْلِكُ

(ط.ق. عن أبي بكر)

RE. 5716 (*İzâ kàme leke raculün min meclisihî, felâ teclis fîhi; ve lâ temsah yedeke bi-sevbi men lâ temlikü*)

(*İzâ kàme leke raculün min meclisihî*) “Bir adam oturduğu yerden senin için kalkarsa, (*felâ teclis fîhi*) onun verdiği yere oturma, yâni kabul etme!”

“—Efendim buyurun, siz oturun!” derse, yerinden kalkar, yerini sana vermeye kalkarsa, Efendimiz diyor ki:

“—Kabul etme, onun yerine oturma!”

Evet, o nezaket gösteriyor, ikram ediyor; ama sen de onu yerinden etme! Sen oraya oturacaksın, bu iyi bir şey değil. Kimse kimseyi kaldırmaya alışmasın. Boş bulunduğu yere oturuversin.

Bir toplantı yerine gittiği zaman kişi ne yapacak? Hemen serbest bulunduğu, boş bulunduğu yere oturacak. Öyle birisini kaldırıp onun yerine oturmak olmadığı gibi, o kendi isteği ile kalksa da;

“—Teşekkür ederim, otur yerine!” diyecek, kabul etmeyecek. Meclisin düzeni bozulmayacak. Edep böyle...

Bu da hatırımızda kalsın.

Hadîs-i şerîfte ikinci bir emir var:

(*Ve lâ temsah yedeke bi-sevbi men lâ temlikü*)

“Sahip olmadığın, mâlik olmadığın kişinin peşkirine, havlusuna elini silme!”

Sevb, “elbise” mânasına da gelir, “havlu, peşkir” mânasına da gelir. “Ona elini silme!” buyuruyor.

Bakın, İslâm temizliğe ne kadar önem veriyor. Tahmin ediyor muydunuz?

Ben bunları tahmin etmiyordum. Lisede okurken, ortaokulda okurken, İslâm’ın bu kadar eskimez yenilikte olduğunu, bu kadar ileri olduğunu, bu kadar beni hayrete düşürecek kadar, hayretimi mucib olacak kadar enteresan hükümlere sahip olduğunu okumadığım için bilmiyordum. Öğrendikçe hayret ediyorum.

Herkesin bir havlusu olması... Sizin evde var mı?

Daha bizim evde yok... Sizin evde de yoktur, biliyorum. Kimsenin evinde yok.

Ama bak, Peygamber Efendimiz ne diyor?

“—Senin olmayan havluya elini silme!” diyor.

Ama Hocamız’ın evinde vardı. Biliyorum, Hocamız’ın ayrı havlusu vardı, biz ona silmezdik.

Efendimiz’in bu tavsiyesi, herkesin havlusunun ayrı olması; çok güzel... Şimdi Avrupalı bunu uyguluyor. Hatta bazı evlere gidince görüyorum, havlular küçük küçük, üst üste dizilmiş oluyor; elini yıkadıktan sonra bir tanesini alıyor, yıkansın tarafına atıyor.

Sonra bazı modern yerlerde, otellerde lavaboya gittiğim zaman görüyorum; yanında havlu var,

dairevî bir şey, çekiyorsun, ‘cırt cırt cırt’ havlu bu tarafa doğru geliyor. Oraya elini siliyorsun, yeni gelen de çekiyor, yeni kısma siliyor. Böylece ne kadar uzunsa o, bir tarafa sarılıyor, bir taraftan çekiliyor; herkes temiz yere siliyor. Bittiği zaman demek ki o çıkartılıyor, kızgın buharda güzelce yıkıyor, mikrop filan kalmıyor.

Çünkü adam gözünde hastalık vardır, abdest alır, havluya kurular; ne oldu şimdi?

Arpacık mikrobu, trahom mikrobu, çapak mikrobu ve saire havluya geçti. Sen de gidiyorsun, sen de abdest alıyorsun; sen de ağzını, yüzünü, gözünü siliyorsun. Ne oldu şimdi?

Mikrobu buraya aşıladın. Yarın akşam gör bak; başladı gözün kızarmaya, oğuşturmaya, başladı ağrımaya, sızlamaya...

“—Hadi doktora gidelim. Gözüm kanlandı, çapaklandı, arpacık çıkıyor. Üff zonkluyor! Mikrop bulaştı.”

İşte güzel bir tavsiye... Efendimiz bunu ne kadar asır önce söylemiş... Şimdi Yirminci Yüzyıl’da daha ziyade Avrupalılar tatbik ediyor. Ama biz müslümanız, kendi evimizde tatbik etmiyoruz. Havlu lavabonun başında duruyor; sen siliyorsun, ben siliyorum, o siliyor, ötekisi siliyor, berikisi siliyor...Bazıları hiç olmazsa misafir havlusu, erkeklerin havlusu, kadınların havlusu diye ayırmış.

Biraz daha dertleşelim; gizli, mahrem... Bazı evlere gidiyorsun, yüznumarada bir tane alt

kurulayacak bez var. Ne olacak?

Gelen silecek, giden silecek... Olmaz. Şuraya on tane küçük bezi koymaktan âciz misin? Eskimiş çarşafı kessen, kenarlarını kıvırsan, on tane temiz bez olsa, gelen ayrı beze kurulansa... “Temizlik taharet bezi” diyoruz ya... Daha iyi değil mi?

Bunlara alışmamız lazım.

Bir havluyu birkaç kişi kullanırsa, hastalık geçer. O halde dinimizin inceliklerini öğrenelim, uygulayalım, tertemiz olsun.

Evlerimize, birbirlerimizin yüznumaralarına gidiyoruz. Yüznumara çok önemli bir ölçü. İçeri girilmez, dışarı çıkılmaz, kapısı kapanmaz, duvarları kirli, paslı... Olmaz!

Nasıl olacak? Pırıl pırıl olacak. Tertemiz olacak. Herkesin havlusu ayrı ayrı olacak. Ne yapalım, üç günde bir yıkayıverin. Makineye atın, yıkayıverin. Veya ben birçok şeyi elimle yıkıyorum, muslukta yıkayıveriyorum, asıyorum, oluyor. Yani kullandıktan sonra yıkansın, asılsın, kurur. Temizliğe alışacağız. Efendimiz’in emrettiği şeyleri yapmaya alışacağız, muhterem kardeşlerim!

Dişimiz temiz olacak, yüznumaramız temiz olacak, girişimiz temiz olacak, çıkışımız temiz olacak. Güzel yazı yazıyorlar;

“—Nasıl bulmak istiyorsan öyle bırak!” diyorlar.

Ben şahsen çok dikkat ederim. Bir yeri kullandım mı...

Rezervuarı çekiyorsun, ‘tangırt tungurt’ bir ses

çıkıyor; su yok. Niye yapılmış bu?

“—Vallà bilmem, işte yapılmış.”

Çalışmıyor. Birçok yerde bakıyorum, var ama çalışmıyor. Arkasında depo var. Düğmesine basıyorsun, şaldır su boşalacak, götüreceksin; yok. Basıyorsun, ‘tangırt tungurt’ boş bir ses. Pislik orada duruyor. Olmaz.

Dikkat etmemiz lazım. Yüznumara medeniyetimizin, İslâmî temizliğimizin ölçüsüdür. Pırıl pırıl, tertemiz olacak. Çünkü mikrobun en çok bulaştığı yer. Çok temiz olması lazım.

Sonra, yüznumara taşlarımız yanlış. Alaturka yüznumara taşları doğru değil. Çünkü Avrupalı yapıyor, o modellere göre... Oturduğun zaman küçük abdest her tarafa sıçırıyor. Şaldur şuldur, çapur çupur, çapur çupur, her tarafa idrar darmadağın duman oldu, dağıldı. Öyle olmayacak. Hiçbir yere çarpmadan gidecek, sana sıçramayacak. Öyle bir sistem olacak.

Biz Sivas’ın Zara’sına gitmiştik. Ulucamisi’ne gittik. Abdest alma yerleri, baktım çok hoşuma gitti. Ecdat öyle güzel yapmış ki; deliği, yarığı, her şeyi güzel, hiçbir pislik kalmıyor. Hiçbir pislik yok, tertemiz. Ecdat güzel yapmış.

Şimdi Avrupa’dan taş gelmiş, millet çömeliyor, oturuyor; ayakları, elbisesi ve sairesi... Onunla namaz kılınmaz ki! Üstüne o kadar idrar sıçramış olan elbise ile namaz kılınmaz. O bacaklarla namaz kılınmaz. Belden aşağısını yıkamak lazım, bebeği yıkar gibi...

Bunları size niye anlatıyorum?

Özel hayatımızda dertleşme... Yüznumaralarınıza dikkat edin, abdest almak, abdest bozmak mühim bir şeydir. Namaz onunla kabul olur. Abdestsiz insanın, elbisesi temiz olmayan insanın namazı kabul olmaz. Bunları çok güzel yapmalıyız. Dişlerimiz pırıl pırıl tertemiz olmalı. Üstümüz başımız, her şeyimiz İslâm'ın temizliğini aksettirmeli...

Böylece, bunu da söyledikten sonra bundan sonraki hadîs-i şerîfe geçiyorum.

g. Camide Çakıllarla Oynamamak

Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Dâvud, Tirmizî, İbn Mâce, Neseî, yani meşhur hadis kitaplarında var. Ebû Zerr-i Gıfârî Hazretleri'nden. İbn-i Huzeyme ve sairelerde de mevcut bir hadis. Efendimiz SAS diyor ki:⁹

إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَإِنَّ الرَّحْمَةَ تَوَاجِهُهُ فَلَا
يَمْسَحُ الْحَصَى

(عب. حم. د. ت. حسن ن. ه. والدارمی خز. حب. طب. ق. ض. عن أبی ذر)

RE. 5717 (*İzâ kâme ehadüküm ile's-salâti, feinne'r-rahmete tüvâcihuhû, felâ yemsehi'l-*

⁹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.III, s.131, no:808; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.III, s.311, no:1017; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.149, no:21368; Beyhakî, *Sünenü'lKübâ*, c.II, s.284, no:3361; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.374, no:1388; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.56, no:55; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.231, no:1529; *Müsnedü'l-Hamîdî*, c.I, s.70, no:128; Abdürrezzak, *Musannef*, c.II, s.38, no:2398; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.57, no:95; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.III, s.463, no:1237; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.III, s.60, no:1804; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

hasâ)

Ne güzel çeşitli hadisler geliyor, neler öğreniyoruz... Benim çok hoşuma gidiyor. Bilmiyorum, sizin hoşunuza gidiyor mu?

(İzâ kâme ehadüküm ile's-salâti) “Sizden biriniz namaza kalktığı zaman...”

Bunlar neden hoşuma gidiyor?

İnsan ömür boyu müslüman olarak yaşıyor da abdestin nasıl alınacağını, nasıl bozulacağını bilmemiş oluyor. Böyle gelmiş, böyle gidiyor. Birtakım alışkanlık var, öyle gidiyor. Köylerde filan veya evlerde...Onları da söyleme imkânını buluyoruz, konular değişiyor, o bakımdan iyi oluyor.

(İzâ kâme ehadüküm ile's-salâti) “Sizden biriniz namaza kalktığı zaman, *(feinne'r-rahmete tüvâcihuhû)* Allah'ın rahmeti ona yönelir.” Mânevî projektörler döndü; Allah'ın rahmeti namaz kılan insana yönelir, gelecek, geliyor, aydınlatmaya, ışımaya, yağmaya başladı.

“—İnsan namaza kalktı mı rahmet-i ilâhî ona teveccüh eder.”

Tamam, ne güzel, pekâlâ...

(Felâ yemsehi'l-hasâe) “O halde çakıllarla oynamasın! Yüzüne, gözüne kum bulaştı diye onlarla meşgul olmasın.”

İnsan namaza duruyor... Gözünüze getirin. Bir cami... Tabii eskiden halı, kilim yoktu. Kumların üstünde, *Allahu ekber*, namazı kılıyorlardı. Secde ettiği zaman alnına, ellerine kumlar yapışabilir. Veyahut ellerine yapışmaz

da; adam oturdu, eli oraya gider, buraya gider, çakıllarla filan oynuyor demek ki...

Hasa, “çakıl” demek, yani “ufacık taşlar” demek. Onları meshedip onlarla oynamasın!

“—Rahmet-i ilâhiyye sana teveccüh etmiş; sen başka şeyle oyalanma, meşgul olma!” demek.

Ya “Öyle taşlarla uğraşma, çakıllarla uğraşma.” mânasına geliyor, ya da “Üstüne, alnına, eline yapışmış taşları izâle edeceğim diye uğraşma. Dur bakalım, huzûr-u ilâhîdesin. Artık rahmet sana teveccüh etmiş. Bırak, duran dursun. Selâm verdikten sonra temizlersin. Namaza Allah’ın huzurunda olduğunu, rahmetin sana teveccüh ettiğini bilerek, edebini takınarak, fuzulî işlerle meşgul olmayarak dur.” demek. Bu hadîs-i şerîften anladığımız mâna bu.

h. Namazda Sakin Durun!

Sekizinci hadîs-i şerîf, Hz. Ebû Bekir RA’dan. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَلْيُسْكِنِ أَطْرَافَهُ وَلَا
يَتَمَيَّلُ كَمَا تَتَمَيَّلُ الْيَهُودُ فَإِنَّ تَسْكِينَ الْأَطْرَافِ

فِي الصَّلَاةِ مِنْ تَمَامِ الصَّلَاةِ

(الحكيم عد. حل. كر. عن أبي بكر)

RE. 57/8 (*İzâ kâme ehadüküm fî salâtihi. fe'l-yüskin etrâfehû, ve lâ yetemeyyel kemâ*

¹⁰ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIX, s.290; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.II, s.171; Hz. Ebû Bekir RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.525, no:20082; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.403, no:2455.

tetemeyyelü'l-yehûdü, feinne süküne'l-etrâfi fi's-sâlati min tamâmi's-salâti.)

(Izâ kâme ehadüküm fî salâtihi. fe'l-yüskin etrâfehû) “Sizden biriniz namaza kalktığı zaman her tarafı, her yanı sakın olsun.”

(Ve lâ yetemeyyel kemâ tetemeyyelü'l-yehûdü) “Yahudilerin ibadet esnasında kıpırdadığı, sallandığı gibi sağınıza, solunuza, etrafınıza sallanmayın, kıpırdamayın! *(Feinne süküne'l-etrâfi fi'ssâlati min tamâmi's-salâti)* Çünkü namazın içinde insanın her tarafının sakın olması namazın kemâlindedir, tamamındandır.”

Namaz böyle olmazsa, tamam olmaz. Ancak sükünetli olursa, kıpırdanmadan olursa tamam olur.

Şimdi bu hadîs-i şerîfi anlatmaya yarayacak bir hâtıramı anlatayım:

Uçakla Avustralya'ya gidiyorum. Yolculuk havada 26 saat sürüyor. Uzun bir yolculuk... Namazları tabii orada kılacağız. Ben gittim, uçağın çıkış kapısı olan boşluk kısmında *Allahu ekber* dedim, namaza durdum, namaz kıldım.

Sonra baktım, ön sıralardan, bize yakın sıralardan birisinden pazulu, güçlü kuvvetli, iri yarı bir herif kalktı, o da oraya gitti. O namaz kıldığımız yere yakın, koltuğun arkasına tutundu, çok garibime giden sallantılar ve kıpırtılar, sağa sola, sağa sola titreşimli olarak ibadet etti. Yahudilerin nasıl ibadet ettiğini ben görmemiştim. Yahudiymiş. Bizim namaz kıldığımızı gördü, o da aşka geldi. Veya rekabet duyguları kabardı gibi geliyor bana... “Vay

müslüman burada namaz kılsa, ben niye yahudice ibadet etmeyeyim?” diye herhalde... Ama çok garibime gitti. Çok sallanıyor, titreşimli bir ibadetleri var. Sanki önündeki koltuğa kızmış da onu sarsıyor gibi bir ibadet... İşte buradaki bu hadîs-i şerîfi anlarsınız diye bu hâdiseyi size naklettim.

Peygamber Efendimiz diyor ki:

“—Siz namaza gittiğiniz zaman her tarafınız sakın dursun.” “—Sen kimin yârisin yavrum, her yanın oynak?” diye bir şarkı var. Her tarafı bir başka türlü kıpırdamayacak. Nasıl olacak? Sakın duracak.

Suud’da ben bizim hacı efendilerin namaz kılışına bakıyorum... Allahu ekber diyor, namaza duruyor. Bizim asker millet, alışmış; kıpırdama yok, heykel gibi... Tunçtan bir heykel gibi duruyor. Semia’llahu li-men hamideh, rabbenâ ve leke’l-hamd... Disiplin hoşuma gidiyor. Sallanmama ve kendine hâkim olma...

Ötekiler? Bizim öteki kardeşlerimiz; Suudlu, Afrikalı ve saire... Gözlüğünü çıkartıyor, buradan gözlük sileceğini arıyor, “hoh” diyor, siliyor, “hoh” diyor, siliyor, katlıyor, takıyor... Bir taraftan namaz kılıyor... Hayrola?

Olmaz. Bu hadîs-i şerîften ona da bir işaret çıkıyor.

“—Yahudilerin sağa sola meylettiği gibi, zangırdadığı, zıngıldadığı gibi zıngıldamayın! Her tarafınız sakın olsun.” diyor Efendimiz.

Neden? Ciddiyet var. Allah’ın huzurundasın.

Başka şeyle meşgul olmak olmaz. Çakıllarla meşgul olmak veya tozlarla meşgul olmak olmadığı gibi, başka şeyle meşgul olmak olmaz.

Bu Suudlular'a galiba alimleri "Amel-i kesir namazı bozmaz." diye öğretmişler herhalde. Bizim Hanefî mezhebinde, insan çok başka iş yaptı mı namazdan çıkmış olur, namazı bozular.

Öyle gözlüğünü çıkart, 'hoh'la, sil... Kur'ân-ı Kerîm'i alıyor, sayfasını açıyor, imamın okuduğu yeri buluyor, ondan sonra o bitince katlıyor, oraya koyuyor. Semia'llâhu li-men hamideh, rabbenâ ve leke'l-hamd; tekrar alıyor, tekrar koyuyor. Amel-i kesîr namazı bozar, iptal eder. Herhalde onlarda alimleri "Amel-i kesir bozmaz." diye bir laf söylemiş, namazda her şeyle meşgul oluyorlar.

Allahu ekber, namaza duruyoruz. Bana bakıyor, öne çekiyor, arkaya çekiyor, yakamı tutuyor. Kendisi alışmış... Namazın içinde çocuğunun arkasından itiyor, "Biraz öne gel. Biraz sağa gel." Yani karışıyor. Namaz bozular.

Bu hadîs-i şerîften bizim mezhebimizin içtihadının güzel olduğu anlaşılıyor. Sağın solun kıpırdamayacak, adam gibi duracaksın. Yahudiler gibi de titreşimli ibadet etmeyeceksin.

Neden? Çünkü her tarafının sükûnette olması namazın tamamındandır. Namaz aksi takdirde tamam olmaz.

Tamam olmayınca nasıl olur?

"—Eksik olur, nâkıs olur." demek.

h. Namazda Allah'ın Kula Yönelmesi

Dokuzuncu hadîs-i şerîfi okuyalım, burada keselim. Bu bugünkü dersimizin son hadîs-i şerîfi olsun veya onuncuyu da okuyalım, on tane olmuş olur, “Onuncu ve sonuncu hadis” deriz.

Bu dokuzuncu hadîs-i şerîf Huzeyfe RA’dan. Efendimiz SAS diyor ki:¹¹

إِذَا قَامَ الْعَبْدُ يُصَلِّيَ أَقْبَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهِ
بِوَجْهِهِ فَلَا يَنْصَرِفُ عَنْهُ حَتَّى يَنْصَرِفَ الْعَبْدُ أَوْ
يُحْدِثَ حَدَثَ سُوءٍ

(قط. عن حذيفة)

RE. 57/9 (*İzâ kâme'l-abdu yüsallî, akbela'llâhu azze ve celle aleyhi bi-vechihî, felem yensarif anhu hattâ yensarife'l-abdu, ev yuhdise hadese sûin.*)

(*İzâ kâme'l-abdu yüsallî*) “Kul namaz kılmaya kalktı mı, (*akbela'llâhu azze ve celle aleyhi bi-vechihî*) Allah-u Teâlâ Hazretleri vech-i pâki ile o kula teveccüh eder.”

Aman yâ Rabbi, mânası ne muhteşem bir şey!

Kul namaza durduğu zaman Allah ona yöneliyor, vech-i pâki ile o kuluna dönüyor, teveccüh ediyor.

(*Felem yasrif anhu*) “Ve Allah CC nazarını, teveccühünü kesmez, o kuldan döndürmez,

¹¹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.506, no:19988; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.413, no:2478.

yüzünü çevirmez, (*hattâ yensarife'labdu*) kul kendisi gitmedikçe... Namazdan çıkıp gitmedikçe Allah ondan teveccühünü, yönelişini, dönüşünü çevirmez.”

(*Ev yuhdise hadese sûin*) Yahut kötü bir iş yapmadıkça, o kuldan yüzünü döndürmez.” Kötü iş, kötü düşünce olabilir, namazda olmadık bir iş olabilir veyahut abdestini kaçırarak bir şey olabilir. Böyle bir şey olmadıkça Mevlâ teveccühünü değiştirmez, teveccühü o namaz kıldığı müddetçe devam eder.

Bu çok önemli bir şey! Allâh-u Teâlâ Hazretleri'nin vech-i pâki karşında... O sana bakıyor, sen onun huzurundasın, O sana yönelmiş; namazın] ne güzel bir yakınlık, kurbiyet, ne kadar muhteşem bir ibadet olduğu anlaşılıyor.

i. Uykudan Uyanınca Okunacak Dua

Onuncu hadîs-i şerîf: Ebu Cuhayfa RA'dan

Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfde dua öğretiyor, buyuruyor ki:¹²

إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامِهِ فَلْيَقُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
رَدَّ فِيْنَا أَرْوَاحَنَا بَعْدَ إِذْ كُنَّا أَمْوَاتًا

(طب. عن أبي جحيفة)

¹² Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.107, no:269; Ukaylî, *Du-afâ*, c.V, s.57, no:1088; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.173, no:17057; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mizan*, c.III, s.438; Ebû Cuhayfe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.353, no:41346; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.408, no:2467.

RE. 57/10 (*İzâ kâme ehadüküm min menâmihi, fe'l-yekul: Elhamdü li'llâhi'llezî redde fînâ ervâhanâ, ba'de iz künnâ emvâten.*)

(*İzâ kâme ehadüküm min menâmihi, fe'l-yekul*)
“Sizden biriniz uykusundan kalkınca şöyle dua etsin:

(*El-hamdü li'llâhi'llezî redde fînâ ervâhanâ, ba'de iz künnâ emvâten*) “Ölü gibi olduktan sonra tekrar ruhumuzu bize geriye iade eden, veren Allah’a hamd olsun!”

Ölüm, insanın ruhunun bedenden çıkıp gitmesi. Geri gelmezse insan ölüyor. “Şişt” diyorsun, “kalk” diyorsun; cevap yok, kısırtı yok; “Ruhu gitmiş, ölmüş.” diyoruz. Uyku ölüme benzeyen bir şey. İnsanın ruhu uykuda gidiyor ama yine geri geliyor. Onun için, uykudan uyandığı zaman diyecek ki:

(*El-hamdü li'llâhi'llezî redde fînâ ervâhanâ*)
“O Allah’a hamd olsun ki, (*ba'de iz künnâ emvâten*) uyanırken içimize ruhları tekrar geriye iade etti.” Ölümler gibiyken tekrar aklımız başımıza geldi, ruhumuz geriye geldi, uykudan uyandık, her şey pırıl pırıl. Hamd olsun!”

Demek ki, uykudan kalkmakta böyle bir hamd duası olacak. Yazmak isteyenler için bir kere daha okuyalım, bitirelim:

(*El-hamdü li'llâhi'llezî redde fînâ ervâhanâ, ba'de iz künnâ emvâten*)

Allah-u Teâlâ Hazretleri her işimizi, uykumuzu uyanıklığımızı, gecemizi gündüzümüzü rızasına uygun yapmayı cümlemize nasib eylesin...

İslâm'ın řu güzel ahkâmını öğrenip has, hakiki, tam müslüman olarak yaşamayı nasip eylesin. Hem dünyada hem ahirette sevdiği kul olmayı, cennetiyle cemâliyle müşerref olmayı ihsan eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
27. 06. 1993 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

